

II. ME RUT YET DÖNEM OSMANLI ORDUSUNDA OKUMA YAZMA Ö RETİM

Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal AHBAZ*

ÖZ: Bu çalışmada, II. Me rutiyet dönemi Türk ordusunun okuma yazma bilmeyenler için nasıl bir okuma yöntem ve tekniği geliştirdiği, bu yöntem ve teknikleri hangi eserler aracılığıyla uyguladığı, üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda II. Me rutiyet döneminde yayımlanan ve hedef kitlenin özelliklerini gözeten *Askere Mahsus Kitap Dersleri Birinci Kitap, Elifba* adlı eser ve Islah-ı Huruf Cemiyetinin önerdiği yeni harflerden oluşan ve Enver Paşa'nın Harbiye Nazirliği döneminde yayımlanan *Orduda Yeni Osmanlı, Elifbas* adlı iki eser çözümlenmiştir. II. Me rutiyet Dönemi Osmanlı Ordusunda okuma yazma öğretimi hakkında ayrıntılı bilgi vermeden önce Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze Türk Silahlı Kuvvetlerinde okuma-yazma seferberliği genel hatlarıyla tanımlanmıştır. Çalışma nitel bir araştırma olup doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okuma-yazma, II. Me rutiyet dönemi, Türk ordusu, okuma yazma seferberliği, Osmanlı ordusu

Teaching Reading and Writing in II. Constitutional Monarchy Period of the Ottoman Army

ABSTRACT: In this study, II. Constitutional Monarchy illiterate period of the Turkish army for non-termination of how a reading methods and techniques developed by these methods and techniques through which work is focused on the application. In this context, II. Constitutional Monarchy, published in the period and the target group's characteristics with respect to military *Askere Mahsus Kitap Dersleri Birinci Kitap, Elifba* his work, and Islah-ı Huruf Cemiyeti suggests a new form of letters and Enver Pasha's Harbiye Nazir published in the period in *Orduda Yeni Osmanlı, Elifbas*, called two works was resolved. II. Constitutional Monarchy Period literacy education in the Ottoman army before giving detailed information about the early years of the Republic of the Turkish Armed Forces present in the reading-writing campaign to

* Etilim Üni. Etilim Fak. Türkçe Etilim Böl. nksahbaz@inonu.edu.tr

the general line is introduced. Working as a qualitative research method was used, and document review.

Key Words: reading-writing, II. Constitutional Monarchy period, the Turkish army, literacy campaign, the Ottoman army

Giri

Ya ad, ,m,z ça da okuma yazma ö renmenin gereklili i, geçmi ça larda ya ayan insanlar,n ihtiyaçlar hiyerar isiyle kar ,la t,r,lamayacak derecede önceliklidir. Art,k okuma yazma ö renmek ya amakla e de er, önümüzü ayd,nlatan bir k,lavuz, günlük ya am,n vazgeçilmez bir parça-s,d,r. Ülkemizde okuma yazma ö retiminin tarihsel geli imine bakt, ,-m,zda geçmi dönemlerde de insanlar/toplumlar için okuma ve yazman,n bir gereklilik oldu unu hisseden ayd,nlar, kurumlar vard,r. Bu kurumlar aras,nda en i levsel olanlardan biri de Türk ordusudur.

Bu çal, mada, II. Me rutiyet dönemi Türk ordusunun okuma yazma bilmeyen erler için nas,l bir okuma yöntem ve tekni i geli tirdi i, bu yöntem ve teknikleri hangi eserler arac,l, ,yla uygulad, , üzerinde durulacakt,r. Tarihinin her döneminde halk çocuklar,ndan müte ekkil erleri her anlamda e itmeyi temel amaç olarak gören Türk ordusunun okuma yazma seferberli i II. Me rutiyetøten sonra da devam etmi tir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Ordusunda Okuma Yazma Seferberli i

Okuma yazma bilmeyen erlere orduda ilk okuma ve yazma ö retimi y,llar sonra, 1959 y,l,nda tekrar gerçeikle tirilir. Türk Silahl, Kuvvetleri, okuma yazma bilmeyen erler için k, lalarda 16 adet õEr Okuma-Yazma Okuluö açar. Okuma ve yazma ö retiminde kullan,lacak okuma-yazma kitaplar,n,n hangi yöntemle yaz,laca ,, bilimsel ara t,rmalar sonucunda tespit edilmi tir. Ders kitaplar,n,n yaz,m,nda deney ve kontrol gruplar,yla yöntemler k,yaslanm, t,r. Harf, Sözcük, Cümle yöntemleri iki kez denenmi tir. Bilimsel çal, man,n ard,ndan, en yüksek ba ar,, cümle yöntemi uygulayan dersanelerde, ikinci derecede ba ar, sözcük yöntemi uygulayan dersanelerde, en dü ük ba ar, ise harf yöntemi uygulayan dersanelerde olmu tur (Öz 2002: 6-12). Ülkemizde, ne yaz,k ki bu tür deneyse çal, malar sivil kurumlarda yap,lmam, t,r.

1959 y,l,ndan 1975 y,l,na kadar Türk Silahl, Kuvvetleri bünyesinde aç,lan Er Okuma Yazma Okullar,nda 532.266 er e itim görmü tür. (Öz 2002) 1975 y,l,ndan günümüze kadar ordu içinde okuma yazma bilmeyen erler için õalay ve tabur e iti birliklerde okuma yazma dersaneleri aç,lmamas,na, gece derslerinin okuma-yazma e itimi için kullan,lmamas,naö

devam edilmi tir. Bugün söz konusu birliklerde okuma-yazma bilmeyen erler için il ve ilçe halk e itim merkezleriyle e güdüm içinde okuma yazma kurslar, devam etmektedir.

II. Me rutiyet Dönemi Türk Ordusunda Okuma-Yazma Ö retimi

Osmanl, devletinde, ikinci kez me rutiyet yönetiminin kabul edildi i 23 Temmuz 1908 tarihinden 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesine kadar geçen zaman dilimine II. Me rutiyet dönemi denir. Bu dönemdeki siyasal, sosyal, bilimsel alandaki fikrî zenginlik e itim dünyas,na da yans, m, t,r. On y,ll,k tarihsel kesit, otuz üç y,ld,r önüne set vurulmu bir nehrin ça lamas,n, and,r maktad,r. E itim alan,ndaki geli imden teorik olarak, alfabe ö retimi yani ilkokuma ve yazma ö retimi de nasibini alm, t,r. Bu dönemde, pek çok yazar, pek çok e itimci okuma ve yazma ö retiminin geli tirilmesi için eserler kaleme alm, t,r. Her alanda kendini gösteren yöntem aray, ,, okuma ve yazma ö retiminin de farklı boyutlar kazanmas,n, sa lam, t,r.

E itim tarihi aç,s,ndan II. Me rutiyet dönemini adlandırma hususunda, e itim tarihiyle u ra an bilim adamlar, farklı görüşlerdedir. Bu on y,ll,k süreye, kimi, öBocalama ve Duraklama Seneleriö (Ergin 1942: 1053), kimi, öTart, ma ve Bocalama Y,llar,ö (Koçer, 1992: 169) demi tir. Genel e itim uygulamalar,na paralel olarak bu adlandır,malar kabul edilebilir. Fakat bu ekilde bir adlandır,man,n, ödevleti ancak e itim kurtar,rö anlay, ,yla harekete geçildi i,

ökad,nlar,n, e itimin tüm a amalar,ndan yararlanma olana , buldu u, e itim ve ö retime dönük yay,nlar,n öteki alanlardaki yay,nlar,n önüne geçti i; ö retim birli i dü üncesinin uyand, ,, okul, ders kitab,, yöntem, ö retmen kavramlar,n,n topluma mal edildi iö (Sakao lu 2003: 149)

bir dönemi meydana getiren ku a a haks,zl,k olaca , dü üncesindeyiz. Bu yönüyle bu döneme, öaray, lar,n zenginli iö (Kafadar 1997: 123) ad,n, vermenin daha yerinde oldu u kan,s,nday,z.

Türkçe ilk okuma ve yazma ö retimi aç,s,ndan Me rutiyet döneminin bir di er zenginli i de askerlere okuma yazma ö retmek için alfabe kitaplar,n,n yaz,lm, olmas,d,r. Bu amaçla yaz,lm, iki adet elifba vard,r. Bu eserler, y,pranm, bir hâldedir. Ço u sayfas, eksiktir. Sa lam olan sayfalar, bütünüyle çevrilerek de erlendirilmi tir. Eserlerden birinin yazar,, bas,ld, , matbaa, bas,m y,l, belli de ildir.

Askere Mahsus K,raat Dersleri Birinci K,s,m Elifba

Yüzba , Hasan Ne et taraf,ndan kaleme al,nan *Askere Mahsus K,raat Dersleri Birinci K,s,m Elifba* adl, eser, 1327/1911 tarihinde stanbulda Re adiy Matbaas,nda bas,lm, t,r.

Beyaz,t Devlet Kütüphanesinde 201.273 demirba ve 494.35-8 tasnif numaral, eserin ilk 15 sayfas, eksiktir. Ders ders kaleme al,nd, , görülen eser, on alt,nc, dersten itibaren ba lar. Bu dersten önce k,sa cümleler ba l, ,n, ta ,yan bir bölümde u cümleler vard,r: *öEv güzeldir. Tel incedir. Bal tail,d,r. Da yüksektir. Ta serttir. Kar beyazd,r. Cam k,r,kt,r. Zil bozuktur. Kalem k,r,kt,r. Ni an do rudur. K, la büyüktür. Geçit dard,r. Duvar yüksektir. Maniø alçakt,r.ö* Bu cümlelerde bildirme ekininin büyük ünlü uyumu kural,na göre farklı sözcüklerle ö retilmesi hedeflenmiştir.

On alt,nc, derste, *öüç kelimeli cümlelerö* bulunur:

öAsker k, lada yat,yor. Yoklama borusu çald,. F,rka yürüyü e ba - lad,. Piyade geçidi geçti. Caddenin kald,r,m, bozuktur. Askerli in ruhu itaattir. Asker yoklamaya ç,kt,. Çavuş vazifesini yaptı,. Dü man ma lup oldu. Barut ate ald,. Dü man takip edilecek. Mermi hedefe vurdu. Balon havaya yükseldi. Namlunun içi yivlidir.ö

Bu derste verilen cümleler, hedef kitlenin günlük ya amda kar ,la aca , sözcüklerden kurulmu tur. Bu da eserde bilinçli bir cümle ö retiminin izlendi ini göstermektedir.

On yedinci derste, *öuzun cümlelerö* kurulur:

öAsker vatan,n bekçisidir. Ümitsizlik askerin dü man,d,r. (s. 16) att, ,n, vuran asker borcunu ödemi say,l,r. Her asker dü mandan ziyade kendi amirinden korkmal,d,r. Asker nezakette k,l, dan ince icraatta k,l, çtan keskin olmal,d,r. Dü mana galebe askerin çoklu uyla de il terbiye ve e-caatiyledir. Ölümünden korkmayan asker ölümü dü man saflar,na sokar. taat askerin en birinci zinetidir.ö

Yukar,da uzun cümlelerle olu turulan metinde, ayn, zamanda askerlere askerlik mesle inin gerekleri aç,k bir ekilde verilmektedir. Metinler, askerlerin hem okuma becerisini hem de askerlik e itimi bilgilerini peki tirmektedir. Günlük ya amlar,nda kendileri için gerekli bilgileri bar,nd,ran metinleri askerler daha bir evkle okuyacaktır.

On sekizinci derste, Farsça sözcüklerdeki h, ve eliften sadece elifin okundu una dair bilgiler verilir, örnekler gösterilir. Hoca sözcü ü ilk örnektir. Hab (uyku), haher (karde), han (okuyan) gibi örnekler de ö retilir. Daha sonra tenvin hakk,nda bilgi verilir. On dokuzuncu derste, Arapça sözcüklerin baz,lar,nda sözcük sonundaki ye harfinin (a) okundu-

u belirtilir. Bunun yan, s,ra Arapça (el) ifadesinin kullan,m yerleri hakk,nda aç,klama vard,r. 21, 22, 23. derslerde öhikâyeö ba l, ,n, ta ,yan metinler yer almaktad,r:

öBüyük kumandanlardan biri muharebede askerine kar , u sözleri söylemi : öArkada lar yaralanmak memnudur. Çünkü yara askeri i ten al,kor. Muharebede kol ayak b,rakmak da yasakt,r. Çünkü bu vatan sa-katlarla ne yaps,n. yice biliniz ki muharebede yaln,z ölme e müsaade vard,r. Muharebede ba b,rak,labilir.ö

Zabitin biri bir çiftçiyi dövme . Ceza olarak ekmekten ba ka her istedi ini vermek art,yla kumandan,n emriyle hapsedilmi . Birkaç gün sonra açl, a dayanamayarak ikâyet etmesi üzerine kumandan kendisine öMademki ekmeksiz ya ayam,yorsun ekmek yeti tiren adamlar, ne için dövüyorsunö diyerek askerlerin çiftçilere hürmet ve riayet etmeleri lâz,m gelece ini anlatm, t,r.ö

Muharebe meydan,nda dü man zabitlerinden biri yaral, Osmanl, neferine rast gelerek öOrada ne yap,yorsun?ö diye sormu . Nefer de öÖlüm talimi yap,yorum.ö diyerek askerce bir cevap vermi .ö

Metinlerden önce, öBu hikâyeler okunduktan sonra efrada hülasa olarak tekrar ettirilecektir.ö ekinde bir uyar, vard,r (Bak,n,z **Ek-1**). Bu okuma e itimi aç,s,ndan çok önemli bir uyar,d,r. Bu uyar,y, okumay, yeni ö renen askerin okudu u metni anlad, ,n, ölçmeye dayanan birer metin alt, sorusu olarak de erlendirmek mümkündür. Eser boyunca verilen her sözcük ve cümle hedef kitlenin özelli ine uygun olarak seçilmi -tir.

Orduda Yeni Osmanl, Elifbas,

II. Me rutiyet döneminde harflerin düzeltilmesi ve yaz,m,nda de i-liklik yap,lmas, konusunda ayd,nlar aras,nda bir e ilim vard,r. Bu e ilim üç ana noktada toplanmaktad,r: 1) Arap harfleri oldu u gibi b,rak,lmal,, yaln,z sesli harflerin (özellikle vav) üzerlerine i aretler koyularak okumay, kolayla t,rml,; 2) Arap harfleri bitik yaz,lmamal, hepsi ayr, yaz,-larak kullan,lmal,; 3) Latin harfleri kabul edilmeli (Binba ,o lu 2005: 280).

O dönem içinde bu görü lerden en fazla tutulan, ikinci görü tür. Bu görü ü savunan Milasl, smay,l Hakk, öncülü ünde üyeleri aras,nda Recaizade Mahmud Ekrem, Celal Nuri (leri), Süleyman Nazif, Celal Sahir ve Cenab ahabettin gibi dönemin ileri gelenlerinin bulundu u Islah-, Huruf Cemiyeti 1911 y,l,nda kurulur (Sado lu 2003: 220). Bu cemiyet taraf,ndan olu turulan yeni Osmanl, alfabesi hakk,nda teorik bilgiler veren, harflerin kullan,m özelliilerini aktaran üç risale yay,m,lan,r.

M. inasi ve Milas,l smay,l Hakk, taraf,ndan kaleme al,nan Tadil-i Huruf Meselesi adl, eserler 1911-1914 y,llar, aras,nda yay,mlan,r. Islah-, Huruf Cemiyeti bu eserlerin yan, s,ra yeni harfleri halka ö retmek için resimli bir elifba tertip eder. Yeni Harflerle Elifba ad,n, ta ,yan eser, 1333/1917 Matbaa-i Hayriye ve ürekas, taraf,ndan bas,lm, t,r. Tertip edilmi olan resimli elifba kitab,n,n geliri de Osmanl, Müdafaa-i Milliye Cemiyetine ba , lan,r (bkz.: **Ek-2, 3**)

Sivil hayatta bu geli meler ya an,rken -harflerin de i tirilmesi fikrinin ilk kez ortaya at,ld, , y,llarda- alfabenin ,slah,na ili kin bir giri im de Enver Pa a'n, Harbiye Naz,rl, , zaman,nda gerçekte tirilmi tir. Ordu Elifbas, ya da Enver Elifbas, olarak an,lan bu alfabe, k,sa süre ordu içinde haberle mede kullan,lm, , ancak i leri kolayla t,rmad, , gerekçesiyle terk edilmi tir (Unat 1953: 724; Levend 1960: 360; Sado lu 2003: 220).

Enver Pa a döneminde söz konusu harflerin sadece haberle me arac, olarak de il ayn, zamanda askerlere okuma yazma ö retmek için kullan,ld, , bugün bilinmektedir. Ordu içinde okuma yazma bilmeyen askerlere okuma yazma ö retmek için *Orduda Yeni Osmanl, Elifbas,* (bkz. **Ek-4**, Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfettin Özege Ba , , Kitapl, ,nda 10859 numaral,) ba l, ,n, ta ,yan bir eser yay,mlan,r. Eserin yay,m yeri, yay,m y,l, ve yay,mlayan, belli de ildir. Eserin sonundaki mektup örneklerinde, Tireli Ahmet imzas, yer almaktad,r. Mektuplar 1326/1911 tarihinde yaz,lm, t,r. Eserin yay,m y,l,n, söz konusu tarih olarak belirlemeyi uygun gördük.

Eser, yeni alfabeyi ö retmek isteyenlerin yararlanmas, için yaz,l-m, t,r. Kitap, Arap alfabesindeki harflerle ba lar. K,rk adet harf verilir. Bütün sesli harfler ve kef çe itleri ayr, birer harf olarak alfabe içinde yer tutar. Yeni elifbadan da kast edilen odur. Harfler birbirine ulanmaz. Birbirinden ba ,ms,zd,r. çinde anlat,lan kurallar rikø hatt,yla kaleme al,n-m, t,r.

Bütün harflerden sonra sesli harfler tan,t,lm, t,r. Sekiz adet sesli harf, örnek sözcükler içinde belirtilir. Sessiz harflerin adedi 32ødir. Harflerin tamam,n,n yaz,l, biçimleri 6. derse kadar tamamlan,r. O derse kadar, daha çok anlams,z hecelerle salt harflerin di er harflerle yan yana geli i verilir. 6. derste anlaml, heceler kurulur: *øKar, saç, kes, dur, gör, küll, kör, sor, í* ö gibi. Ayn, derste birden dörde kadar rakamlar,n askerlere ö retilmesi gerekti i söylenir. Yedinci derste sonu çift sessiz olan sözcükler ö retilir: *øYurt, sert, terk, tüfenk, k,l,nç, kasatura, ceket, yelek, ku ak, ana, baba, karda , evlâd, day,, teyze, hala, dede, o lan, k,z, çocuk,í* ö gibi.

Ayn, ders içinde rakamlar devam eder. Bu defa 50ten 100a kadar say,lar ö retilir. Sonra daha önceki ö retilen ilk be rakam da eklenerek 10 rakam birden ö retilir. Eserin rakamlar, da vermesi okuma yazma bilmeyen askerlerin günlük hayatta kendi hesap i lerini yapabilmesini hedeflemektedir. Sekizinci dersten itibaren cümle ö retilmeye ba lan,r:

ö1. Bugün askere girdim benim en büyük bayram,md,.

2. As,l babam,z padi ah ve as,l anam,z vatand,r.

3. Erkek o lan büyüyünce evinin ,rz,n, nas,l korursa vatan,n, da öyle korur. (s. 6)

4. Padi ah vezir mü ir ferîk (tugay) liva (tümen) alay tabur bölük tak,m manga k,s,m

5. Tüfenk at top piyade süvari topçu

6. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20ö

rakamlar,n,n yaz,l, lar, ö retilir.

lk cümleden itibaren II. Me rutiyet dönemi okuma yazma kitaplar,nda en s,k göze çarpan temalar i lenmi tir. Bu temalar aras,nda vatan sevgisi çok önemli bir yer tutmaktad,r. Bu dönemde yay,mlanan alfabe kitaplar,ndaki serbest okuma parçalar,n,n ço unda ortak tema vatan sevgisidir (ahbaz 2005)

9. derste nasihat eden ve okuma yazman,n önemi üzerine bilgiler veren bir okuma metni vard,r. 8. sayfadaki 10. derste 200den 1000e onar onar ve birer birer rakamlar,n yaz,l, lar, verilmi tir. 11. derste (s. 9) iki arkada aras,nda geçen bir konu ma metni yer al,r:

öAhmed ó Hasan seni pek sevinçli görüyorum. HasanóKarda ,m iyi anlad,n. Böyle on günde okuma yazma ö renince çok seviniyorum. Ahmed- Hasan do rusu ben de seviniyorum. ki sene köyde okudum bir ey ö renemedim. imdi on günde hepimiz ö rendik. Hasan- Ahmed ben bir kitap da dün babama da ald,m. Amma bilmem bizim köyün imam, okutabilir mi? Allah f,rsat verirse bu sene Ramazanda izinli gidersem babama da karda ,ma da ö retece im. Ben de askerli e en çok sevgi uyandıran bir ey de bu okuyup yazmakt,rö

Konu ma metinlerinde i lenen konulara bak,ld, ,nda okuyucuya sürekli okuyup yazma evkini a ,lamak hedeflenir. Eser içindeki her metin titizlikle kaleme al,nm, , bir sonraki metni bütünler nitelik ta ,maktad,r. Bu da eserin daha bir zevkle okunmas,na arac, olmaktadır. Eserin sonunda yer alan mektup örne i bu konu may, tamamlamaktadır.

10. sayfadaki 12. derste Rütbeler ba l, ,n, ta ,yan bir metin vard,r. Burada tek tek bütün rütbelere yaz,lm, t,r: *öNefer, onba ,, çavu , ba çavu muavini, ba çavu , mülâz,m-i sani, mülâz,m-, evvel, yüzba ,, binba ,, kaymakam, miralay, mirлива, ferîk, birinci ferîk, mü ir.ö*

Sonra k,talar ba l, ,n, ta ,yan bir metin yer al,r: *öDizi, manga (top tak,m,), tak,m, bölük, (batarya), tabur, alay, liva, f,rka, kolordu, ordu.ö* 11. sayfada yine rakamlar verilmi tir. 100øden 190øa kadar rakamlar,n yaz,l, lar, ve okunu lar, aktar,lm, t,r. Altta bir not vard,r: *öMuallim 100øden 1000øa kadar rakamlar,n nas,l okundu unu ö retir ve misal hâlinde sorar.ö*

12. ve 13. sayfalarda bir mektup örne i yer al,r:

öTireøden 2 Bayram-, erif 326

Benim Sevgili Efendim

Bayram,n,z mübarek olsun. Efendimden ald, ,m dua sayesinde evde herkesi sa ve salim buldum. Hepimiz ellerinizden öperiz. Bu mektubu kendim yaz,yorum. Ramazan-, mübare in bir gününü bo geçirmeden babama karda ,ma okuyup yazma ö rettim. Me er ö reten mecburen kendi daha ziyade ö renirmi . imdi ben su gibi okuyup yaz,yorum. htiyar babam,n ö rendi ini görenler a t, kald,. Birçok avamlar bu yaz,y, ö renmek istiyor. Köyün imam, bile ilk önce çocuk oyunca , dedi amma ben efendimden ald, ,m akl, herkesin yan,nda söyleyince bütün köylü: ö mam efendi askerin hakk, var. Bizim H,ristiyan hem erilerimiz çabuk yeti ip adam oluyor biz hep cahil kald,k. Alaca ,m,z, verece imizi bile bilmiyoruz. H,ristiyanlar efendi oldu biz hep u ak kald,k. Ulu dinimizi bile okumak ö renmek nasip olmuyor. Bu evlâda para verelim de bize kitap göndersin. Sen bize ö ret.ö dediler. mam da pekiyi ben de söz veriyorum. Ö retece im dedi. Benim sevgili efendim size çok yalvar,yorum. Bizim köyün muhtar, Hasan a aya 40 tane yeni elifba Tire posta hanesine gönderin. Paras,n, postaya koyuyorum. Elbette benim efendim Ahmetø bu iyili i yapar. Köyde kimsenin haberi yoktur. Görünce pek sevineceklerdir. Zaten ben sizi ve ba ka zabitlerimizi anlat,yorum da herkes a ,yor, birçok ihtiyar yeniden askere yaz,lmak istiyor. Hele delikanl,lardan bu sene çok gönüllü olacak. Babam selam ve hay,r dua eder. Karde im ellerinizden öper. mam efendi muhtar ve bütün köylüler hem selam hem hay,r dua ederler. Ben de efendimin ellerinden öper hay,r dualar,n,z, dilerim efendim. 1328 Tireli Ahmetö

Yukar,daki eserin sayfa say,lar, eksik ve çok y,pranm, bir hâldedir. Fakat eserde hedef kitlenin özelli ine dikkat edilerek, onlar,n günlük hayatta kendilerine yetecek sözcükleri ö renebilece i bir yöntem izlenmi tir.

Sonuç

II. Me rutiyet döneminde Yüzba , Hasan Ne et taraf,ndan kaleme al,nan *Askere Mahsus K,raat Dersleri Birinci K,s,m Elifba* adl, eserde, hedef kitlenin özellikleri gözetilmi tir. Askerlerin günlük hayatta kullan-d,klar, sözcüklerden hareketle hem sözcük hem de cümle ö retimi ger-çekle tirilmi , serbest okuma parçalar,yla da okuma zevk ve heyecanlar, peki tirilmi tir.

Orduda Yeni Osmanl, Elifbas, ba l,kl, eserde, Islah-, Huruf Cemi-yetinin önerdi i yeni alfabe ö retilmi tir. Bütün harflerin ayr, yaz,ld, , eserde sekiz sesliyi kar ,layan farklı, ekilerin olmas, bir yeniliktir. Hedef kitleye görelilik ilkesinin gözetildi i eserde, askerlere okuma yazman,n yan, s,ra milyona kadar rakamlar,n yaz,l lar, ö retilmi tir. Bilinçli bir sözcük ve cümle ö retiminin yap,ld, , kitapta serbest okuma parçalar, eserin ba ,ndan beri bir birini bütünler niteliktedir.

II. Me rutiyet dönemi, Osmanl, Devletinde her aç,dan bir yenile -menin ilerlemenin dönemidir. Bu yenile me ve ilerlemenin özellikle e -itim alan,ndaki boyutu çok kapsaml,d,r. E itimde yenile me, *ana mektep*-ten yüksekö retime dek ders programlar,nda, e itim-ö retim yöntem ve tekniklerinde kendini gösterir. E itimi bütün toplumu içine alacak biçim-de yenile tirmenin ipuçlar, orduda okuma yazma bilmeyenlere okuma yazma ö retmek hedefinde yatmaktadır.

KAYNAKÇA

- B NBA IO LU, Cavit (2005), *Türk E itim Dü üncesi Tarihi*, An, Yay,nc,l,k, Ankara.
- ERG N, Osman (1942), *Türkiye Maarif Tarihi*. C. 4, Osmanbey Matbaas,, stanbul.
- NE ET, Hasan, (1327/1911), *Askere Mahsus K,raat Dersleri Birinci K,s,m Elif-ba*, Re adiyeye Matbaas,, stanbul.
- KAFADAR Osman, (1997), *Türk E itim Dü üncesinde Bat,l,la ma*, Vadi Yay,n-lar,, stanbul
- KOÇER, Hasan Ali (1992), *Türkiye'de Modern E itimin Do u u ve Geli imi*, Millî E itim Bakanl, , Yay,nlar,, stanbul.
- LEVEND, Agâh S,rr,, (1960), *Türk Dilinde Geli me ve Sadele me Evreleri*, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- ÖZ, Feyzi (2002), *Türkiye Cumhuriyeti'nde Okuma-Yazma Seferberlikleri ve Yönetimi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yay,nlar,, Eski ehir.
- SADO LU, Hüseyin (2003), *Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikalar,,* stanbul Bilgi Üniversitesi Yay,nlar,, stanbul.

TÜBAR-XXVII-/2010-Bahar/Yrd. Doç. Dr. Nam,k Kemal AHBAZ

SAKAO LU, Necdet (2003), *Osmanlı'dan Günümüze E itim Tarihi*, stanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlar,, stanbul.

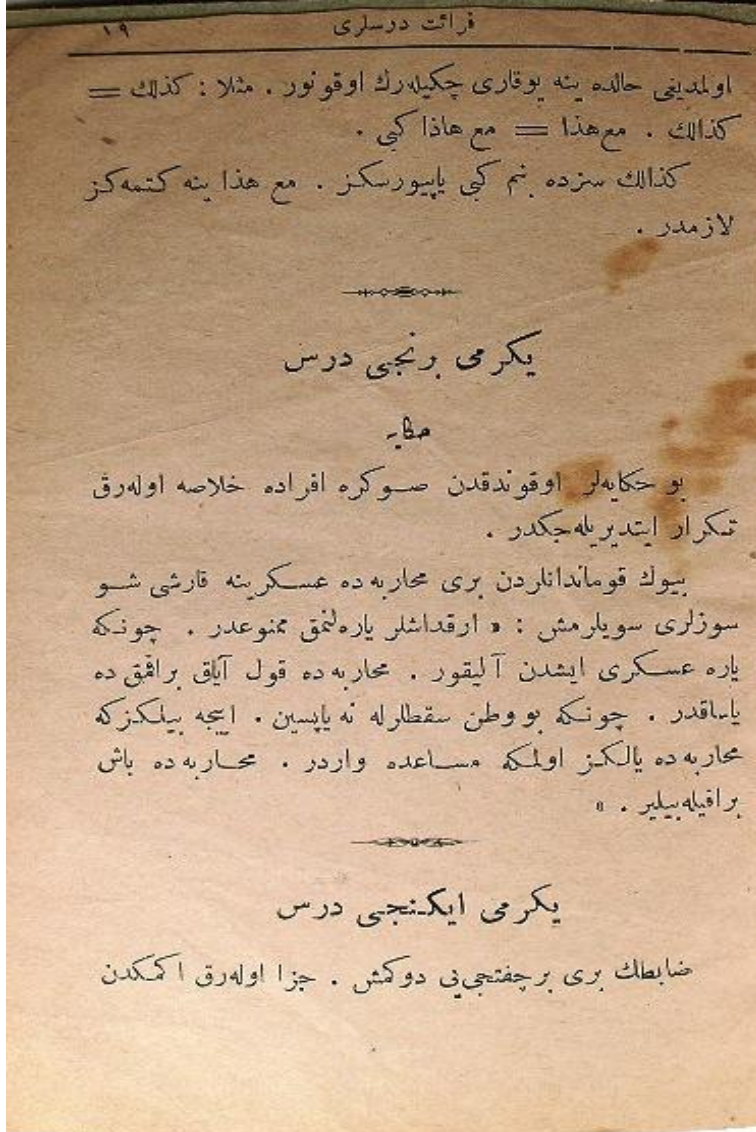
AHBAZ, Nam,k Kemal (2005), *Tanzimat'tan Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kadar Türkiye'de İnkılap ve Yazma Ö retimi*, (Gazi Üniversitesi E itimi Bilimleri Enstitüsü Yayınları, Doktora Tezi), Ankara.

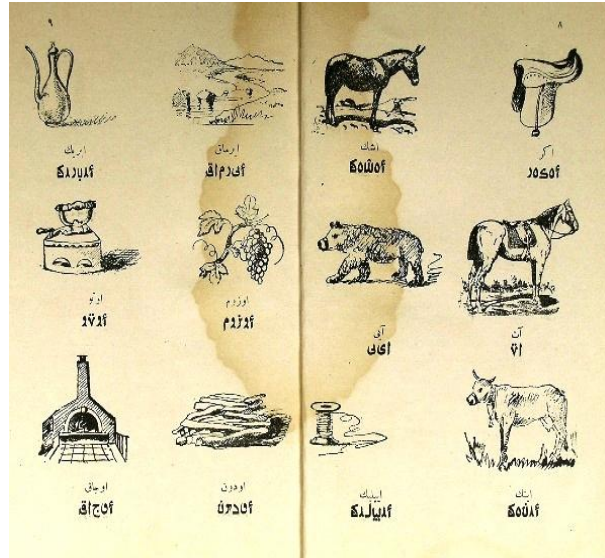
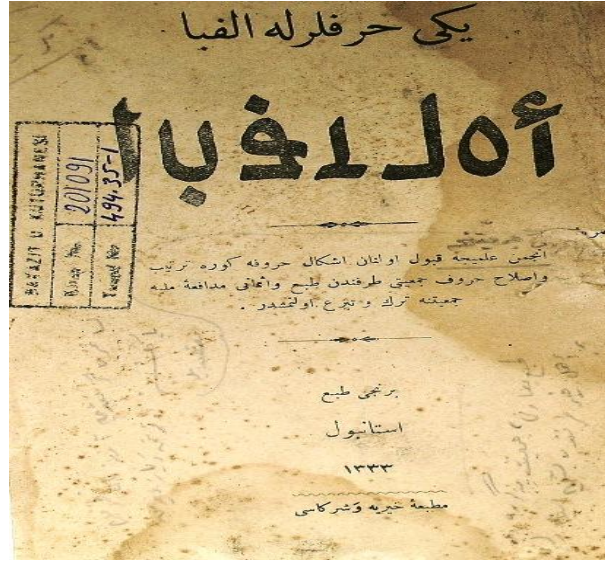
(1326/1910-1911), *Orduda Yeni Osmanlı, Elifbas*,

UNAT, Faik Re it (Mart 1953), "Latin Alfabesinden Türk Alfabesine", *Türk Dili*, S. 23, s. 721-734

EKLER

Ek-1: *öBu hikâyeler okunduktan sonra efrada hülasa olarak tekrar ettirilecektir.ö*

Ek-2, 3: Islah-, Huruf Cemiyetinin yay,mlad, , Elifba.

Ek-4: *Orduda Yeni Osmanl, Elifbas,*